

De rol van ouders in het stopproces van jeugdige veelplegers.

Joris F. Verhulst & Luc Volkert

Universiteit Utrecht

Masterthesis

Universiteit Utrecht

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Masterprogramma Orthopedagogiek

Naam student: Verhulst, J. F. Studentnummer: 3168131

Naam student: Volkert, L. Studentnummer: 3242331

1° beoordelaar: Ido Weijers

2° beoordelaar: Kristien Hepping

Datum: 23-06-2013

Opdrachtgever: Ministerie van Veiligheid & Justitie/ Veiligheidshuis Utrecht

Voorwoord

In overleg met de thesisdocent zijn er drie onderzoeksvragen opgesteld. Joris heeft zich gericht op de eerste onderzoeksvraag en Luc op de derde. Dat wil zeggen dat ieder voor zijn onderzoeksvraag verantwoordelijk was voor de literatuurverzameling, het analyseren van de bij de onderzoeksvraag behorende data en het aanleveren van de eerste conceptversie van zijn deel. De tweede onderzoeksvraag is volledig in samenwerking behandeld. Opgemerkt dient te worden dat wij huisgenoten zijn waardoor er veelvuldig overleg mogelijk was, en er sprake was van een zeer nauwe samenwerking. Wij voelen ons dan ook samen volledig verantwoordelijk voor het eindproduct.

Luc: Ik heb met veel plezier gewerkt aan dit onderzoek, wat een bruikbare en interessante toevoeging was op mijn master. Omdat ik ook tijdens mijn stage bij de RvdK te maken had met jeugdige veelplegers kon ik de in dit onderzoek vergaarde informatie toetsen in de praktijk.

Joris: Omdat ik er niet in geslaagd was een stageplek te vinden binnen het forensische werkveld, was ik erg dankbaar dat ik toch aan dit onderzoek mocht deelnemen. Het heeft mij verder gesterkt in de gedachte dat ik in de jeugdreclassering werkzaam wil zijn.

Woord van dank

Graag willen wij op deze plek onze dank betuigen aan de onderzoeksgroep waarmee wij nauw hebben samengewerkt door wie wij ons gesteund voelden en die ons in staat stelde deze paper te schrijven. Een bijzonder woord van dank gaat uit naar Ido Weijers. Zijn oprecht enthousiasme, humor, betrokkenheid, adequate en snelle, doch kritische feedback, maakte dat wij met veel plezier aan dit onderzoek hebben gewerkt en tevreden zijn over het eindresultaat.

Tot slot had dit onderzoek niet uitgevoerd kunnen worden zonder de medewerking van de (ex-)jeugdige veelplegers, die met veel openheid hebben verteld over een vervelende periode uit hun leven.

Abstract

Achtergrond Onderzoek toont aan dat jeugdige veelplegers (JVP's) vaak afkomstig zijn uit problematische gezinnen. **Onderzoeksvragen** In dit onderzoek wordt allereerst gekeken of stoppers afkomstig zijn uit de minst problematische gezinnen. Daarnaast wordt onderzocht of ouders door het aanpassen van negatieve opvoedingsfactoren, of op een andere manier een rol kunnen spelen in het stopproces. Tot slot wordt onderzocht of de combinatie van motivatie en steun vanuit de omgeving vereist is. **Methode** 18 in 2008 geregistreerde veelplegers zijn geïnterviewd waarna raadsrapporten zijn opgevraagd. Op basis van de justitiële documentatie is vastgesteld welke jongeren gestopt zijn. Met behulp van kwalitatieve coderingsstrategieën is de informatie geanalyseerd, waarna relevante thema's zijn gebruikt ter beantwoording van de onderzoeksvragen. **Resultaten** Er bleek geen duidelijk verschil te bestaan wat betreft de problemen in de thuissituatie. Ouders bleken een (ondersteunde) rol te kunnen spelen in het stopproces, maar waren zelden directe aanleiding tot het stoppen. De combinatie van motivatie en sociale steun lijkt noodzakelijk om een poging tot stoppen te doen slagen.

Conclusie De geïnterviewde stoppers en niet-stoppers kwamen uit vergelijkbare (problematische) gezinssituaties. Toch bleken ouders uit deze gezinssituaties een positieve rol te kunnen spelen in het stopproces van hun zoon. Echter blijkt de keuze van de jongeren om te stoppen met crimineel gedrag het belangrijkste aspect in het stopproces te zijn, waarbij het netwerk dient als ondersteuning. Implicaties en richting voor volgend onderzoek worden besproken.

Kernwoorden: Jeugdige veelplegers, rol ouders, stopproces, human agency

Abstract

Background Research indicates that serious juvenile offenders often come from disrupted families. **Hypotheses** In this study we examined if desisters can be distinguished from persisters concerning the existence of problems in their families. Also we investigated if the factors whereby parents can contribute to the process of desistance, can be regarded as separate factors of those who played a role in the development of delinquent behavior. Finally we focused on the role of human agency and parental support in the process of desistance. **Method** The data were collected by interviewing 18 respondents and collecting reports from child protection services. Based on criminal records the respondents were either categorized as persister or desisters. Coding strategies were used to analyze the information. **Results** No differences have been found regarding problems in the family context. Parents were capable of playing a supportive role in the process of desistance, rather than they were mentioned as a cause to desist. Although motivation of the juveniles to desist was decisive, structures of support seemed necessary. **Conclusion** Parents were able to contribute to the process of desistance. Parents mainly had a supportive role by which they helped their sons sustain their decision. Implications and suggestions for further research are discussed.

Keywords: Juvenile offenders, desistance, parental role, human agency

De rol van ouders in het stopproces van jeugdige veelplegers

Theoretische inleiding

Jeugdige criminelen die herhaaldelijk in contact komen met politie en justitie zorgen voor ernstige (maatschappelijke) problemen en kosten. Begin jaren '90 werd vermoed dat deze groep voor een groot deel van de jeugdcriminaliteit verantwoordelijk is. Ondanks dat het om een relatief kleine groep jeugdigen gaat lijkt dit aantal toe te nemen (Tollenaar, van Dijk, Alblas; 2009). Omdat er verschillende definities werden gebruikt om te refereren naar deze groep minderjarige veelplegers, kwam het Ministerie van Justitie in 2006 met een eenduidige definitie: *'Een jongere in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar tegen wie meer dan 5 processen-verbaal zijn opgemaakt waarvan ten minste 1 in het peiljaar'*. Zorgelijk is dat politie-ingrijpen en hulpverleningstrajecten weinig effectief zijn gebleken en dat er geen noemenswaardige afname is waar te nemen in het aantal recidiverende jeugdige veelplegers (Tollenaar et al., 2009; p. 1). Slechts een klein percentage van de JVP's weet te stoppen met criminaliteit tijdens de minderjarigheid. De reactie op deze groep JVP's vereist dan ook meer inzicht, beleid en energie, zoals ook Weijers, Kampijon en Hepping (2010) reeds stelden.

Naar aanleiding van eerder onderzoek naar de Utrechtse JVP's, waarin wordt geconcludeerd dat het merendeel van de Utrechtse JVP's afkomstig is uit problematische gezinnen, richt dit onderzoek zich specifiek op de rol van het gezin (m.n. ouders) in het stopproces. Er is aangetoond dat gezinsfactoren een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van crimineel gedrag (Deković & Prinzi, 2008; p. 148). Voorgaande roept de vraag op of ouders, die niet konden voorkomen dat hun zoon in het criminele circuit belandde, een rol in het stopproces kunnen spelen. Wanneer er inderdaad sprake blijkt te zijn van een positieve rol van ouders in het stopproces van JVP's, rijst de vraag hoe deze positieve rol van ouders valt te verklaren of te begrijpen.

Gezinsfactoren in relatie tot persistent delinquent gedrag

Gezinsfactoren kunnen worden onderverdeeld in 4 niveaus: *proximale, distale, contextuele* en *globale* gezinsfactoren (Deković & Prinzi, 2008; p. 148). *Proximale* factoren hebben betrekking op de interactie en kwaliteit van de relatie tussen kind en opvoeder. De *distale* factoren zijn de factoren die betrekking hebben op de kenmerken van de opvoeder. *Contextuele factoren* omvatten de relaties binnen het gezin en de *globale* factoren refereren naar de bredere gezinscontext. Aan de hand van recente wetenschappelijke literatuur, zullen

DE ROL VAN OUDERS IN HET STOPPROCES VAN JEUGDIGE VEELPLEGERS

hieronder de gezinsfactoren uiteengezet worden die een rol lijken te spelen in de ontwikkeling van crimineel gedrag van jongeren. Verondersteld wordt dat *proximale* factoren een prominente rol spelen in de ontwikkeling van crimineel gedrag, doordat deze een direct effect hebben, maar ook een mediërende rol spelen in het verband tussen de overige gezinsfactoren en delinquentie. Daarom zal uitvoerig worden stilgestaan bij *proximale* factoren.

Globale, contextuele en distale gezinsfactoren

De *globale* factor sociaal-economische status (SES) van een gezin wordt vaak in verband gebracht met de ontwikkeling van crimineel gedrag bij jongeren. Zo vonden Copeland en Costello dat een toename in gezinsinkomen samenhangt met een afname in gedragsproblemen bij kinderen, waarbij ouderlijke supervisie een mediërende rol lijkt te spelen. Bovendien wordt een hoger gezinsinkomen gerelateerd aan minder politiecontacten van ouders (zie *distale* gezinsfactoren), wat indirect bijdraagt aan minder antisociaal gedrag bij hun kinderen (Copeland & Costello, 2010; p. 13).

Op *contextueel* niveau wordt het hebben van gescheiden ouders gezien als risicofactor voor het ontwikkelen van probleemgedrag (Haas et al., 2004). Vooral de proceskenmerken lijken een grote rol te spelen in de ontwikkeling van crimineel gedrag (Strohschein, 2005). Een scheiding kan echter, in het geval van een conflictueuze huwelijksrelatie, zorgen voor een afname van probleemgedrag (Strohschein, 2005; p. 1298). Krishnakumar & Buehler vonden dat frequente en intense conflicten tussen ouders effect hebben op het opvoedingshandelen van ouders, waarbij het effect het grootst is op de domeinen *harsh discipline* en acceptatie. Voorgaande bevestigt de *spill-over-hypothese*: dat wil zeggen dat spanningen en emoties van de negatieve huwelijksrelatie worden overgedragen op de ouder-kind relatie (Krishnakumar & Buehler, 2000; p. 28). Voorgaande kan zowel direct (door *modeling*) als indirect (via *proximale* processen) invloed hebben (Deković & Prinzi, 2008; p. 178).

Psychopathologie bij in ieder geval één van de ouders, is een risicofactor op *distaal* niveau voor de ontwikkeling van probleemgedrag (Connell & Goodman, 2002). Onderzoek toont bovendien aan dat de antisociale houding van ouders zowel een direct, als een indirect effect (met opvoeding als mediërende factor) heeft op probleemgedragingen bij hun kinderen (Ehrensaft e.a., 2003). Daarbij lopen jongeren met familieleden die veroordeeld zijn, zelf een groter risico om veroordeeld te worden (van de Rakt et al., 2009; p. 101). Intra-generatiele transmissie (effect van *sibling* op kind) hangt sterker samen met het risico op eigen veroordelingen dan intergeneratiele transmissie, het effect van ouder op kind (van de Rakt, Nieuwbeerta & Apel, 2009, p. 106). Daarentegen kan een positieve *sibling*-relatie een

beschermende factor zijn (Slomkowski et al., 2001). Daarnaast kunnen persoonlijkheidskenmerken van ouders een direct effect hebben, maar ook de manier van opvoeden beïnvloeden (Prinz et al., 2009; p. 358). Wanneer moeders vijandige attributies hebben met betrekking tot het gedrag van hun kind, blijkt dit middels ineffectieve disciplinerende een belangrijke voorspeller van externaliserend probleemgedrag te zijn (Nix et al., 1999). Snyder en collega's (2005) bevestigden het hiervoor genoemde maar toonden ook aan dat problematisch gedrag van een kind op jonge leeftijd, vijandige attributies bij moeder kan uitlokken.

Proximale factoren

Jongeren met een slechte relatie met hun ouders blijken zich significant vaker schuldig te maken aan crimineel gedrag (Ganem & Agnew, 2007). De kwaliteit van de ouder-kindrelatie is het beste te begrijpen vanuit de hechtingstheorie van Bowlby (1982). Kinderen die onveilig zijn gehecht hebben daarentegen een veel negatiever zelfbeeld en beschouwen hun sociale omgeving als onbetrouwbaar, onvoorspelbaar of zelfs vijandig (Buist et al., 2004). Onveilig gehechte kinderen ontwikkelen antisociaal gedrag volgens Kochanska en collega's (2009) middels een coërcief interactiepatroon met hun ouders, doordat het probleemgedrag van deze kinderen wordt bekrachtigd.

Hoeve en collega's vonden dat ouderlijke steun door veel onderzoekers wordt onderverdeeld in positieve aspecten (vertrouwen, acceptatie, ondersteunende opvoeding, liefde, open communicatie en warmte) en negatieve aspecten (onverschilligheid, ontwijking, afwijzing, vijandigheid en verwaarlozing) (Hoeve et al., 2009; p. 750; Rohner, Khaleque & Cournoyer, 2005). Het gebrek aan positieve en de aanwezigheid van negatieve aspecten staan beide in verband met delinquent gedrag (Hoeve et al., 2009; p. 759). Uit de meta-analyse van Hoeve en collega's (2009, p.758) blijkt verder dat een gebrek aan monitoring bij ouders een sterke voorspeller is van delinquent gedrag. Monitoring op jonge leeftijd is bovendien gerelateerd aan minder crimineel gedrag in de vroege adolescentie (Johnson et al., 2010; p. 796). De kennis die ouders hebben van het gedrag van hun kind is echter afhankelijk van de mate waarin een jongere bereid is informatie te delen (Hoeve et al., 2009; p. 765). Het hebben van geheimen voor ouders is gerelateerd aan probleemgedragingen en een verminderde gedragscontrole (Frijns, Finkenauer, Vermulst & Engels, 2005; Warr, 2007). Daarbij blijkt dat vooral langdurig en frequent liegen een negatief effect heeft op de ouder-kind band, wat kan leiden tot wantrouwen en kwaadheid bij ouders (Warr, 2007; p. 616).

Daarnaast wordt vermoed dat psychologische controle door ouders, gerelateerd is aan

DE ROL VAN OUDERS IN HET STOPPROCES VAN JEUGDIGE VEELPLEGERS

internaliserende problematiek bij meisjes en externaliserende problematiek bij jongens, maar verscheidene onderzoekers zijn er niet in geslaagd dit verband aan te tonen (Bean et al., 2006; p. 1351). Wanneer er sprake is van een bestraffende opvoeding, blijkt dit in verband te staan met delinquente gedragingen op latere leeftijd, met name wanneer er door de ouders lijfstraffen worden gehanteerd (Palmer & Hollin, 2001). Ook een permissieve opvoedingsstijl, waarbij ouders juist veel toelaten, staat in verband met de ontwikkeling van crimineel gedrag (Hawkins et al., 2000).

De rol van ouders in het stopproces van jeugdige criminelen

Ouders kunnen een beschermende of preventieve rol hebben bij de ontwikkeling van crimineel gedrag, maar wat is hun rol in het stopproces? Sampson en Laub beschrijven in een belangrijke criminologische theorie een mogelijke rol van ouders in het stopproces. Waar voor de jaren '90 de nadruk lag op de vraag waarom mensen beginnen met criminaliteit, ontwikkelden Sampson en Laub (1993) een model dat vragen oproept over waarom mensen doorgaan of stoppen met het plegen van delicten. Longitudinaal onderzoek leidde tot uitgebreide data van 500 delinquenten in vergelijking met een controle groep van 500 niet-delinquenten. Aan de hand van deze data ontwikkelden Sampson en Laub (1993) een theorie die stelde dat crimineel gedrag zich kan ontwikkelen gedurende het leven, wanneer een individu onvoldoende informele bindingen heeft met school of ouders. Iemand zal dus stoppen met het plegen van delicten als hij zijn bindingen niet op het spel wil zetten. Het stopproces wordt volgens voorgaande theorie in gang gezet door omslagpunten in het leven (*turning-points*). In ander longitudinaal onderzoek kwam naar voren dat een aantal factoren met betrekking tot sociale controle, mogelijk invloed uitoefenen op het stopproces van jeugdige delinquenten (Morizot & Le Blanc, 2007; p. 54).

There were a few social control variables that approached statistical significance for the long-term prediction of desistance from crime, namely, school attendance, parental supervision, and the consistency in parental practices. However, the overall pattern suggests that self- and social control variables do not seem to possess the ability to make long-term predictions about desistance. (Morizot & Le Blanc, 2007, p. 65)

Naast ouderlijke supervisie en het opvoedingshandelen, wordt verondersteld dat ouderlijke steun een rol speelt in het stopproces van jongeren. Volgens van Drie en Weijers (2010) is er sprake van materiële steun en immateriële steun. De invloed van immateriële steun lijkt groter te zijn. De ervaren onvoorwaardelijke steun, continue liefde en de angst om de familie kwijt te

raken, bleken motivatieversterkende factoren in de beslissing te stoppen met criminaliteit en het doorzetten van dit besluit (van Drie en Weijers, 2010; p. 7).

Human agency

Een omslagpunt zoals bijvoorbeeld trouwen, is geen willekeurige en op zichzelf staande gebeurtenis, want een persoon kan zelf invloed hebben op deze gebeurtenis. Iemand kiest er immers zelf voor om te trouwen, bindingen op te bouwen en te behouden en mogelijk dus ook om te stoppen met criminaliteit. Sampson en Laub wijzen daarom in later werk op het belang van *human agency* (Sampson & Laub, 2005).

The men we studied in *Shared Beginnings, Divergent Lives* were not blank slates any more than they were rational actors in an unconstrained market of life chances. They were active participants in constructing their lives—including turning points. We were thus compelled to take seriously purposeful human action under conditions of constraint. At the same time, we did see evidence that certain institutions, such as marriage, predicted crime even when each man served as his own control. (Sampson & Laub, 2005, p. 42)

De in het citaat omschreven paradox wordt door Sampson en Laub toegelicht aan de hand van de volgende metafoer: Een belangrijk omslagpunt in het leven, heeft de potentie om een systeem te openen zoals een sleutel een slot opent. Het omdraaien van de sleutel vereist echter actie van een persoon (Sampson & Laub, 2005, p. 43). Bewuste acties moeten passen in de sociale structuur (omslagpunten) van een persoon, om structurele gedragsverandering teweeg te brengen en te behouden. *Human agency* of omslagpunten in het leven bieden afzonderlijk geen verklaring voor het stoppen met crimineel gedrag. Een poging om te stoppen met criminaliteit zal waarschijnlijk mislukken wanneer er geen bronnen van steun in de omgeving zijn (Sampson & Laub, 2005; p. 43). Daarbij geven Morizot en Le Blanc (2007, p. 66) aan dat het effect van de sociale controle variabelen leeftijdsafhankelijk is. Jongeren worden naarmate ze ouder worden zelfstandiger, wat een afname in ouderlijke invloed zou kunnen verklaren. Onderzoek toont echter aan dat in de jongvolwassenheid de band met ouders verbetert (Schroeder, Giordano, Cernkovich, 2010, p. 568). In lijn met Sampson en Laub wezen Panuccio en collega's (2012) op de rol van motivatie in het stopproces:

No matter how much social support an individual has, desistance will not occur without motivation. Some of the participants who desisted acknowledged that they had to have the desire to change before they would accept help in altering their lifestyles. Some even resisted support until they were motivated to transform their lives.

DE ROL VAN OUDERS IN HET STOPPROCES VAN JEUGDIGE VEELPLEGERS

(Panuccio, 2012, p. 145)

Voorgaand citaat doet vermoeden dat de motivatie van de jongere de doorslaggevende factor is in het stopproces. Sociale steun blijkt wel een factor te zijn die de motivatie van jongeren om te stoppen, vergroot. Blijvende sociale steun maakt het daarnaast voor de jongeren makkelijker om hun motivatie vast te houden en voorgoed te stoppen met het plegen van delicten (Panuccio et al., 2012; p. 156).

Hypotheses

Uit voorgaande literatuurbeschrijving kan worden geconcludeerd dat ouders op verschillende wijzen een rol zouden kunnen spelen in het stopproces van JVP's. Het merendeel van de JVP's is echter afkomstig uit problematische gezinnen (Weijers, Hepping & Kampijon, 2010, p. 48). Zoals omschreven in 'Jeugdige Veelplegers' (2010) gaat het bij deze gezinnen enerzijds om traumatische gebeurtenissen binnen de familie (zoals mishandeling, misbruik, ruzies en scheidingen), anderzijds is er vaak sprake van gebrekkige opvoedingsvaardigheden van de ouder(s); weinig vertrouwen, vrijwel altijd gebrek aan toezicht en controle, maar ook vaak van willekeur in de controle en van willekeurig en hard straffen (Weijers, Hepping & Kampijon, 2010, p. 50). Gesteld wordt dat deze problematische gezinsomgeving zelf, een belangrijke risicofactor vormt voor ontsporing van de jongeren (Weijers, Hepping & Kampijon, 2010, p.50). Voorgaande roept de vraag op in hoe verre ouders van JVP's, in staat zijn een positieve bijdrage te leveren aan het stopproces van hun zoon?

In dit onderzoek zal getracht worden de hiervoor genoemde vraagstelling te beantwoorden aan de hand van drie deelhypotheses. Allereerst maakt de literatuurbeschouwing duidelijk dat problemen in de gezinssituatie een rol kunnen spelen in de ontwikkeling van crimineel gedrag, waardoor logischerwijs kan worden verwacht dat stoppers afkomstig zijn uit juist die gezinnen waar de gezinsproblematiek niet of nauwelijks aanwezig was. De eerste hypothese vloeit hieruit voort: Gestopte JVP's komen uit de minst problematische gezinnen.

Ten tweede blijkt dat er bij ouders van JVP's vaak sprake is van negatieve opvoedingsfactoren, die mogelijk een rol hebben gespeeld in de veroorzaking of instandhouding van het probleemgedrag. Toch wijst literatuur uit dat ouders, ondanks deze negatieve opvoedingsfactoren, een belangrijke rol kunnen spelen in het stopproces van JVP's. De tweede hypothese sluit hierbij aan: De positieve rol van ouders in het stopproces van JVP's, staat los van de negatieve opvoedingsfactoren die mogelijk het ontstaan van het criminele gedrag veroorzaakten.

Tot slot veronderstellen Sampson en Laub (2005; p. 38) dat een jongere pas zal stoppen met criminaliteit, als hij hier zelf de motivatie voor heeft. De daadwerkelijke invloed van sociale steun op het stopproces lijkt daarom afhankelijk van de motivatie van de jongere. De laatste hypothese toets deze veronderstelling: Bij stoppers is er sprake van zowel motivatie als sociale steun, terwijl bij niet-stoppers hooguit één van deze factoren aanwezig is.

Methode

Populatiebeschrijving en dataverzameling

De doelgroep is een groep van 81 jongeren die in 2008 geregistreerd stonden als jeugdige veelpleger. Eerder onderzoek naar deze doelgroep, richtte zich op de karakteristieke kenmerken van deze groep (Weijers, Hepping & Kampijon, 2010). Hieronder volgt een korte samenvatting van de belangrijkste bevindingen omtrent de kenmerken van de doelgroep: De jeugdige veelpleger is een generalist (pleegt verschillende soorten delicten) die gemiddeld rond het 13e levensjaar voor het eerst in contact komt met politie en een gemiddeld aantal delicten pleegt van 12,5. Iets minder dan de helft is van Marokkaanse afkomst (45,6%) en op één meisje na zijn het jongens. JVP's zijn vaak afkomstig uit gebroken en pedagogisch onmachtige gezinnen (Weijers, Hepping & Kampijon, 2010, p.10). Voor een uitgebreid beeld van deze veelplegers wordt verwezen naar Weijers, Hepping en Kampijon (2010, p. 35) die de specifieke kenmerken van deze groep jongeren in kaart hebben gebracht. De gemiddelde leeftijd ten tijde van dit onderzoek is 21,4 jaar.

De dataverzameling is gestart in oktober 2012 en in totaal zijn 18 jongeren geïnterviewd. Daar het uiterst moeilijk bereikbare jongeren betreft, is er voor gekozen om hen op verschillende wijzen te benaderen; via ketenpartners, via andere JVP's en gemeentelijke basisadministratie. Er is voor gekozen om de jongeren persoonlijk te benaderen om de kans op medewerking te vergroten. Ook waren onderzoekers flexibel wat betreft de locatie waar het interview plaatsvond; zoals in de JJI, thuis of een neutrale locatie. De data in dit onderzoek zijn verkregen doormiddel van semigestructureerde interviews en werden geanonimiseerd. Aan elke JVP werd een cijfer toegekend. Het interview bestond uit drie onderdelen (persoons- en gezinsinformatie, delict-geschiedenis en het stopproces) en is afgenomen in koppels waarbij ten minste één van de interviewers ervaringsdeskundig was in het afnemen van interviews. Tevens zijn er strafonderzoeken (basis raadsonderzoek: BaRo) opgevraagd bij de Raad voor de Kinderbescherming (de Raad) ter aanvulling op de interviews. Hiermee werd informatie verkregen van verschillende informanten over de gezinssituatie en de jongeren ten tijde dat de jongeren als JVP geregistreerd stonden. De

interviews zullen middels respectievelijk open en axiale codering worden geanalyseerd. Hierbij is gebruik gemaakt van de door Boeije (2009) omschreven methode. Om het onderscheid te maken tussen stoppers en niet-stoppers zal gebruik worden gemaakt van de Justitiële Documentatie (JusDoc), waarbij een JVP tot stopper wordt gerekend indien deze sinds 2010 geen nieuwe mutaties heeft in JusDoc.

Definiëring van de begrippen en toetsingscriteria

Allereerst zal worden onderzocht of er een verschil bestaat tussen stoppers en niet stoppers wat betreft problemen in de gezinssituatie. De problematische gezinssituatie kan worden onderverdeeld in traumatische gebeurtenissen en opvoedingsgerelateerde problemen. In dit onderzoek wordt met problemen in de gezinssituatie uitsluitend gerefereerd aan de traumatische gebeurtenissen. Onder traumatische gebeurtenissen worden verstaan: de aanwezigheid van ernstig psychiatrische problematiek bij ouders, conflictueuze huwelijksrelaties en scheidingen, getuige of slachtoffer zijn van mishandeling en/of misbruik in de gezinssituatie en ernstige financiële problemen. De eerste hypothese zal worden aangenomen wanneer blijkt dat de stoppers over het algemeen minder te maken hebben gehad met traumatische gebeurtenissen, dan de niet-stoppers. Wanneer blijkt dat alle JVP's uit een vergelijkbare (problematische) gezinssituatie afkomstig zijn, wordt de hypothese verworpen. Getracht zal worden psychiatrische problematiek bij ouders te onderzoeken met behulp van de BaRo's. De overige traumatische gebeurtenissen zullen worden uitgevraagd in de interviews waarbij de BaRo's slechts ter aanvulling worden geraadpleegd. Wanneer discrepantie bestaat tussen Raad en Interview zal de informatie van de Raad als meest betrouwbaar worden beschouwd.

Ouders van JVP's worden vaak pedagogisch onmachtig geacht, blijken vaak weinig vertrouwen te hebben in hun zoon, houden gebrekkig toezicht en controle en straffen hard en willekeurig (Weijers, Hepping & Kampijon, 2010, p. 50). Pedagogische onmacht suggereert dat ouders onvoldoende vaardigheden bezitten om hun zoon op een adequate manier bij te sturen. Echter kunnen ouders die de vaardigheden wel bezitten, maar om wat voor reden dan ook deze niet toepassen, ook als pedagogisch onmachtig worden bestempeld. Het gegeven dat (gezinnen van) JVP's veel hulpverlening hebben ontvangen, maar deze weinig effectief is gebleken, doet vermoeden dat de term pedagogische onmacht samengaat met een onvermogen tot het profiteren van hulpverlening. Wanneer ouders weten te profiteren van hulpverlening, wordt dit beschouwd als indicatie voor verbetering van de negatieve opvoedingsfactoren, waarmee ouders bijdragen aan het stopproces. In dit onderzoek worden negatieve

opvoedingsfactoren onderzocht door te kijken naar inadequate disciplineren, een gebrek aan controle en toezicht en de mate waarin ouders weten te profiteren van hulpverlening. Omdat ouders, zoals duidelijk wordt uit de literatuurbespreking, een positieve rol kunnen spelen in het stopproces, rijst de vraag of ouders een positieve rol spelen in het stopproces doordat zij deze negatieve opvoedingsfactoren verbeteren, of dat zij middels andere factoren een rol spelen in het stopproces. Met inadequate disciplineren wordt gerefereerd aan twee ineffectief gebleken disciplineringsstrategieën: het fysiek straffen of het helemaal niet straffen. De hypothese wordt verworpen wanneer blijkt dat de rol van ouders in het stopproces, samenhangt met een positieve verandering van de negatieve opvoedingsfactoren en wordt aangenomen wanneer blijkt dat ouders een rol spelen middels andere (nog onbekende) factoren. De factoren disciplineren, toezicht en controle en andere factoren waarmee ouders een rol zouden kunnen spelen in het stopproces, zullen in de interviews worden uitgevraagd en waar relevant worden aangevuld met informatie uit de BaRo's. Met behulp van de BaRo's zal getracht worden te achterhalen of ouders in staat bleken te profiteren van hulpverlening.

De derde hypothese richt zich op motivatie en (ouderlijke) steun. Een jongere wordt geacht motivatie te hebben om te stoppen, wanneer uit het interview blijkt dat een jongere op reële wijze kan beredeneren waarom hij wil stoppen. Onder ouderlijke steun in het stopproces wordt zowel immateriële (emotioneel) als materiële (financieel, vinden van werk/opleiding/huis) steun verstaan en zal worden uitgevraagd in de interviews. De hypothese zal worden aangenomen indien er bij de stoppers sprake is van zowel motivatie als steun en bij de niet-stoppers hooguit één van deze factoren aanwezig blijkt te zijn. De hypothese wordt verworpen wanneer de combinatie van steun en motivatie niet noodzakelijk blijkt om te stoppen; er blijken ook stoppers zonder steun en/of motivatie te zijn.

Resultaten

Problematische gezinssituatie

Op basis van JusDoc zijn de JVP's onderverdeeld in 11 niet-stoppers en 7 stoppers. 2 JVP's die in het interview aangaven gestopt te zijn, zijn op basis van JusDoc gerekend tot de niet-stoppers. Bij zowel stoppers als niet-stoppers kwamen problemen naar voren wat betreft de thuissituatie. Met behulp van de in dit onderzoek verkregen informatie kon geen uitspraak worden gedaan over de aanwezigheid van psychiatrische problematiek bij ouders. De BaRo's richtten zich specifiek op de jongeren waardoor persoonlijke problematiek van ouders summier werd beschreven. Alleen bij niet-stopper 5 werd door de Raad gesproken over mogelijke persoonlijke problematiek van ouders, waarbij (slechts) werd gesproken over

'*depressieve symptomen*' bij moeder. In de interviews kwam geen aanvullende informatie naar voren.

Bij 4 stoppers en 4 niet-stoppers bleek er sprake te zijn van gescheiden ouders. Vrijwel alle JVP's verbleven na de scheiding bij hun moeder, op één stopper (18) na. Deze 8 JVP's gaven aan de scheiding zelf niet als traumatisch te hebben ervaren, maar duiden wel op andere problemen die de scheiding met zich meebracht: niet-stopper 8: '*Ik ben bij m'n moeder opgegroeid en heb dus nooit structureel een vader figuur gehad, zeg maar. Dus ik heb nooit echt klappen gehad, ofzo. Bij m'n moeder kon ik een hele hoop flikken*'. Enkele JVP's wijzen op scheidingsgerelateerde oorzaken, waardoor zij problemen kregen, zoals bij stopper 18 het geval was; [Heb je een idee waarom je uit huis bent geplaatst?] '*Ik was niet meer te houden thuis en tussen mij en mijn stiefmoeder ging het ook niet echt goed. Ik heb haar nooit kunnen uitstaan. (...) Dus zo komt het een beetje*'.

Wat betreft huiselijk geweld viel op dat er in de interviews sprake leek te zijn van loyaliteit van de jongeren naar ouders toe. Jongeren gaven vaak aan dat ouders adequaat opvoedden en zij, op een corrigerende tik na, niet fysiek gestraft werden, terwijl in 3 BaRo's (2 niet-stoppers, 1 stopper) ernstige vormen van huiselijk geweld naar voren kwamen. Daarbij werd niet in alle geraadpleegde BaRo's de gezinssituatie besproken, waardoor het werkelijke aantal mogelijk hoger lag. De discrepantie tussen BaRo's en interviews wordt geïllustreerd aan de hand van de uitspraak van stopper 17, die in het interview aangaf: '*Ja ik kreeg vaak op mijn kop (...) Ik zei tegen ze geef mij maar liever een klap dan een preek, maar ik kreeg altijd een preek*'. De Raad schreef het volgende over stopper 17: '*Moeder sloeg hem vaak met een lepel of een slipper. Ook kneep ze hem vaak. Door zijn vader is hij wel eens met een riem geslagen*'.

De JVP's gaven in de interviews aan dat zij weinig hebben gemerkt van eventuele financiële problemen van ouders. Het merendeel van de JVP's gaf aan dat zij thuis niets tekort kwamen, zoals het citaat van niet-stopper 4 illustreert: '*Ja, ik moet toegeven dat ik vroeger erg verwend werd*'. In een aantal gevallen (2 niet-stoppers, 1 stopper) bestond er wel een vermoeden van financiële problematiek, maar was de informatie te vaag om betrouwbare uitspraken te doen; niet-stopper 11: '*We werden niet echt verwend, maar dat kan ook niet met zo 'n groot gezin*'.

Samenvattend kon er geen onderscheid worden gemaakt tussen de gestopte- en niet gestopte JVP's wat betreft problemen in de gezinssituatie. Wat betreft persoonlijke problematiek van ouders is onvoldoende informatie verkregen om hierover uitspraken te doen. Er was sprake van conflictueuze huwelijksrelaties, scheidingen en huiselijk geweld en

DE ROL VAN OUDERS IN HET STOPPROCES VAN JEUGDIGE VEELPLEGERS

vrijwel geen financiële problemen in de gezinssituatie van zowel stoppers als niet-stoppers; stoppers hebben niet minder te maken gehad met (problematische) scheidingen, huiselijk geweld en financiële problemen. De eerste hypothese wordt zodoende verworpen.

Negatieve opvoedingsfactoren

Wat betreft inadequate disciplineren kon er geen verschil gemaakt worden tussen stoppers en niet-stoppers. Zoals eerder genoemd bestaat er enige loyaliteit van de jongeren ten opzichte van hun ouders, waardoor zij ook het straffen lijken te bagatelliseren; niet-stopper 10: *'Of ik straf kreeg, ja toen ik jong was kreeg ik wel eens een paar tikken. Dat is wel beter dan preken hoor'*. Ondanks dat de loyaliteit ten opzichte van ouders de betrouwbaarheid van de informatie vermindert, lijkt het erop dat inadequate disciplineren voorkwam bij zowel stoppers als niet-stoppers; stopper 3: *'Als ik iets verkeerd had gedaan kreeg ik wel eens een tikje'*. Hierbij dient te worden opgemerkt dat een groot deel van de JVP's aangeeft dat straffen weinig deed, wat een zekere ongevoeligheid voor straf suggereert; niet-stopper 8: *'Als m'n moeder boos op me werd, op de een of andere manier moest ik dan altijd lachen (...) op een gegeven moment stopte ze er dan gewoon mee'*. Ook wat betreft controle en toezicht kon geen onderscheid worden gemaakt tussen stoppers en niet-stoppers. De JVP's vielen allemaal vroegtijdig uit van school en brachten veel tijd door op straat, buiten het zicht van ouders die over het algemeen een baan hadden; BaRo niet-stopper 11: *'Ouders hebben te weinig overzicht en toezicht, (...) hebben weinig zicht op de activiteiten van hun kinderen buitenshuis'*. Slechts in twee gevallen (stopper 6 en 16) bleken ouders met behulp van hulpverlening of andere gezinsleden meer zicht te houden op hun zoon en daadwerkelijk controle uit te oefenen; stopper 16: *'Vooral mijn broers zaten er bovenop. Mijn broers controleerden ook of ik was waar ik zei dat ik was'*. Bij 7 niet-stoppers (1, 2, 4, 8, 9, 10 en 11) werd in de BaRo's beschreven dat hulpverlening gericht op ouders weinig effect zou hebben of in het verleden weinig effect heeft gehad; BaRo niet-stopper 14: *'Het gezin krijgt op indicatie intensieve gezinsbegeleiding en opvoedingsondersteuning. Deze begeleiding heeft echter nog geen effect gehad op de opvoedingsproblemen, aldus de jeugdhulpverlening. Ouders willen wel hulp, maar lijken onmachtig'*. Van 4 stoppers is bekend dat ouders open stonden voor de hulpverlening, hieraan meewerkten en vooruitgang boekten volgens de behandelaar (stoppers 6, 15, 16 en 17); stopper 16: *'Ouders monitoren beter, bellen hem vaker op om te vragen waar hij is en praten meer met hem'*. Van 2 stoppers is deze informatie onbekend en bij 1 stopper (14) blijken ouders niet in staat te profiteren van hulpverlening. Opvallend was dat de stoppers waarvan ouders profiteerden van hulpverlening, in de

DE ROL VAN OUDERS IN HET STOPPROCES VAN JEUGDIGE VEELPLEGERS

interviews aangaven dat herstel van de band met ouders een motivatie vormde om te stoppen met criminaliteit; stopper 15: *'Je wordt niet altijd gelukkig van geld. Het is zo weer op. Je hebt ook wel leuke dingen maar je kan beter liefde hebben van je familie dan zoveel geld'*.

Voorgaande kan mogelijk worden verklaard doordat in hulpverleningstrajecten vaak aandacht wordt besteed aan de ouder-kind relatie en stoppers het belang inzien van deze relatie, zoals in de BaRo van stopper 15 naar voren kwam: *'Ouders stelden zich meewerkend op (...) De therapie was er met name op gericht om de positie van ouders ten opzichte van 15 te bepalen'*.

Uit de interviews bleek dat een groot deel van de ouders (Niet-stoppers: 2, 5, 7, 10, 11; Stoppers: 3, 14, 15, 17, 18) een opvoedingsstrategie hanteerden waarin zij aanvankelijk probeerden de jongere bij te sturen maar hiermee stopten wanneer dit geen effect leek te hebben; Stopper 15: *'Op een gegeven moment lijkt het of je ouders er ook gewend aan raken zeg maar'*. Slechts 2 JVP's (stoppers 6 en 16) hadden ouders die hun opvoedingsstrategieën adequaat bleven aanpassen. In beide gevallen ging het om ouders van stoppers; stopper 16: *'Mijn wangedrag speelde veel op straat af en ik heb gemerkt dat het toezicht vanuit mijn ouders toenam toen ik meer met politie in aanraking kwam'*. 3 niet-stoppers (8, 9 en 13) hadden ouders die de problemen volledig buiten de verantwoordelijkheid van de jongere en het gezin legden. Voorgaande werd het best geïllustreerd door de uitspraken van de ouders van niet-stopper 9, zoals weergegeven in de BaRo, waarin zij aangaven dat de problemen werden veroorzaakt door verkeerde vrienden, de bevindingen van het persoonlijkheidsonderzoek volledig ontkenden en aangaven dat zij vanwege hun afkomst door politie en gemeente werden gediscrimineerd. De overige 3 niet-stoppers (1, 4 en 12) hadden ouders die wel kenbaar bleven maken dat zij het gedrag van de jongere afkeurden, maar een discrepantie lieten zien waarin hun eigen handelen niet overeenkwam met hun mening over criminaliteit; niet-stopper 1: *'Ouders weten het wel maar zien het niet. (...) Als ik mijn moeder geld geef, dan is ze alleen maar blij'*.

Samenvattend bleek er bij ouders van 4 stoppers sprake te zijn van een verbetering van negatieve opvoedingsfactoren, waardoor ouders mogelijk een positieve bijdrage wisten te leveren aan het stopproces. Het merendeel van de JVP's gaf echter aan dat ouders zich na verloop van tijd terugtrokken en nauwelijks nog intervierden. Voorgaande doet vermoeden dat ouders van stoppers vaker in staat lijken te zijn hun negatieve opvoedingsfactoren aan te passen, maar onduidelijk is of zij dit lang genoeg kunnen volhouden om zo een rol te spelen in het stopproces van hun zoon. Vervolgens is gekeken naar ouderlijke factoren die volgens de jongeren zelf in verband staan met hun stopproces.

Onvoorwaardelijke steun

Ouders worden vaak in de interviews genoemd als bron van steun; stopper 16: *‘Als je iemand wil helpen dan moet dat met gevoel zijn, (...) mijn ouders en de Islam hebben ervoor gezorgd dat ik gestopt ben’*. De stoppers gaven aan dat zij altijd konden vertrouwen op hun ouders, wat duidt op onvoorwaardelijke steun; stopper 17: *‘Ik kon met ze (ouders) praten en als het nodig was kon altijd naar hen toe om daar weer te gaan wonen’*. Opvallend is dat ook niet-stoppers deze onvoorwaardelijke steun lijken te ervaren; niet-stopper 7: *‘Mijn moeder is mij altijd blijven steunen, wat ik ook zou doen of wat ik ook nog ga doen. Ze is er altijd voor me’*. Ook lijkt er sprake te zijn van materiële steun; stopper 17: *‘Mijn ouders hebben mij ook financieel gesteund. Ze kochten kleding voor me als ik dat nodig had en ook eten. Ik kon altijd terugvallen op mijn ouders’*. Daarbij was er bij alle stoppers sprake van een actief en positief rolmodel binnen het gezin. Zo kreeg stopper 18 een tijdelijke baan en woonruimte van zijn broer aangeboden, totdat hij werk had gevonden dat aansloot bij zijn beroepsopleiding. Ook de eerder genoemde controlerende broers waren voor stopper 16 een inspiratiebron voor een ander toekomstperspectief; *‘Ik wilde ook trouwen en kinderen krijgen’*. Bij 5 niet-stoppers (1, 5, 7, 11 en 12) waren er eveneens positieve rolmodellen aanwezig die hun leven op orde hadden, maar zij kozen er toch voor dit voorbeeld niet te volgen (12); *‘Mijn broers en zussen hebben het allemaal serieus opgepakt, hun leven. En ik zag dat criminele buurtgenoten veel geld verdienden en dat wilde ik ook’*. Daarbij bleken alle niet-stoppers criminele familieleden te hebben terwijl dit slechts bij 3 stoppers (3, 14, 18) het geval was.

Ten aanzien van de tweede hypothese kan worden geconcludeerd dat ouders een rol leken te spelen in het stopproces, door de negatieve opvoedingsfactoren te verbeteren. Echter bleek de onvoorwaardelijke steun van ouders voor de jongeren het meest belangrijk. Mogelijk is de steun, in positieve zin het meest merkbaar voor jongeren, maar speelt de aanpassing van de negatieve opvoedingsfactoren ook een rol in het stopproces. Daarnaast was er in de gezinnen van de stoppers vaker sprake van een positief rolmodel, wat als steun en voorbeeld diende. De hypothese wordt aangehouden omdat er aanwijzingen zijn gevonden dat ouders een rol kunnen spelen in het stopproces door verbetering van de negatieve opvoedingsfactoren maar ook door losstaande en onveranderde factoren zoals onvoorwaardelijke steun. Daarbij wordt vermoed dat het hebben van een positief rolmodel ook een rol speelt in het stopproces.

Steun en Human Agency

Zoals hiervoor besproken konden JVP's over het algemeen, ondanks alles terug komen bij

DE ROL VAN OUDERS IN HET STOPPROCES VAN JEUGDIGE VEELPLEGERS

hun ouders, werden zij vaak financieel gesteund en was er sprake van emotionele steun wat bleek uit het feit dat zij hun zoon niet lieten vallen; niet-stopper 5: *'Ze (moeder) denkt nog steeds hetzelfde over mij. (...) Ik blijf toch haar zoon en het blijft toch mijn moeder'. Ik kijk ook nog steeds naar haar op'*. Wat betreft steun konden stoppers dus niet worden onderscheiden van niet-stoppers, maar er kon wel onderscheid worden gemaakt op basis van motivatie. Alle stoppers konden op reële wijze beredeneren waarom zij gestopt zijn; stopper 15: *'Ik heb iets nodig later, je gaat niet zomaar aangenomen worden als je geen diploma hebt en tegenwoordig als je naar een uitzendbureau gaat vragen ze al een VOG'*. De niet-stoppers hadden geen reëel en doordacht plan om te stoppen; niet-stopper 11: *'Als iemand morgen 350000 euro op mijn bankrekening stort, dan hebben jullie van mij geen last meer hoor'*. Steun leek bovendien een factor die ervoor zorgde dat een gemaakte keuze ook daadwerkelijk werd doorgezet: stopper 15: *'Ik denk dat als mijn vriendin (zijn bron van steun) zou wegvallen, dat ik wel weer terug zou vallen in de oude situatie'*.

Alle stoppers geven aan dat de eigen wil om te stoppen een noodzakelijke factor is om het stoppen te doen slagen; stopper 6: *'Je moet er echt zelf van overtuigd zijn dat het beter is om te stoppen'*. Waar de stoppers bereid waren hiervoor hun eigen levensstandaard aan te passen (stopper 18: *'Ik kom wel rond maar ik doe het met minder'*), gaf het merendeel van de niet-stoppers aan te willen stoppen maar wel met behoud van hun exorbitant hoge levensstandaard (niet-stopper 8: *'Als je weet dat je via een inbraak zo 30000 euro kan krijgen, dan is het heel moeilijk om terug te gaan naar een baan van negen tot vijf, voor 1100 euro in de maand'*). Stoppers verlangden uiteindelijk vooral naar rust en wilde geen bemoeienis meer van overheidsinstanties; stopper 6: *'Als je iets doet komt jeugdzorg langs enzo, dat moet je niet hebben. (...) Je gaat verlangen naar mensen die gewoon normaal doen'*. Ook waren de stoppers beter in staat te reflecteren op hun eigen aandeel in het delict-gedrag; stopper 14: *'Ik luisterde nooit' en 'Ik heb me nooit aan afspraken gehouden'*. De niet-stoppers bagatelliseren hun eigen aandeel en spreken voornamelijk over omgevingsfactoren die maakten dat zij problemen kregen; niet-stopper 5: *'Het komt door de mensen die daar wonen. Het komt ook door mezelf natuurlijk. Ik heb er ook voor gekozen, maar ik had geen andere keus eigenlijk'*. Daarbij spreken stoppers over interne veranderingen waardoor deze keuze mogelijk werd; stopper 15: *'Ik heb karakter gevormd en dat had ik toen bijvoorbeeld niet. Toen liet ik mijn karakter vormen door anderen. Keuzes maken in het leven is het aller belangrijkste'*

Ten aanzien van de derde hypothese wordt geconcludeerd dat de combinatie van motivatie en steun essentieel leek om te stoppen met criminaliteit, waarbij motivatie de doorslaggevende factor leek te zijn. Steun leek vooral belangrijk om de gemaakte keuze door

te zetten. De hypothese wordt aangenomen.

Conclusie en Discussie

Ten eerste is er gekeken of er een verschil bestond in de mate waarin er sprake was van een problematische gezinssituatie tussen stoppers en niet-stoppers. In dit onderzoek konden geen bewijzen gevonden worden die de hypothese bevestigden. Wat betreft de *distale* factor ernstige psychiatrische problematiek van ouders leverden de BaRo's en de interviews onvoldoende informatie op, waardoor hierover geen uitspraken gedaan konden worden. Op *contextueel* niveau kon geen onderscheid worden gemaakt tussen stoppers en niet-stoppers wat betreft huiselijk geweld en scheidingen en conflictueuze huwelijksrelaties van ouders. Voorgaande valt te verklaren doordat een problematische gezinssituatie, dat wil zeggen traumatische gebeurtenissen, een risicofactor is voor het ontstaan van crimineel gedrag (Deković & Prinzi, 2008, p. 220). Alle JVP's hebben zich schuldig gemaakt aan crimineel gedrag en het is daarom niet verwonderlijk dat er geen verschillen werden gevonden wat betreft de problematische gezinssituatie. Opmerkelijk is dat vrijwel alle JVP's aangaven dat ouders geen financiële problemen (*globale* factor) hadden, terwijl eerder onderzoek aantoont dat dit als sterke voorspeller geldt voor crimineel gedrag (Copeland & Costello, 2010; p. 13). Mogelijk zorgde het gebruik van interviews ervoor dat deze informatie werd vertekend vanwege loyaliteit ten opzichte van ouders, of omdat de beleving van de jongeren wat betreft de financiële situatie, verschilde van de daadwerkelijke financiële situatie.

Ten tweede werd onderzocht of de rol van ouders in het stopproces losstaat van de negatieve opvoedingsfactoren (*proximale* factoren) die het probleemgedrag mogelijk veroorzaakten. Wat betreft inadequate disciplinerende wordt gesteld dat veel ouders van JVP's gebruik maakten van een corrigerende tik. Daarbij bleek dat het merendeel van de ouders zich na verloop van tijd, meer afzijdig hielden en nauwelijks nog consequenties verbonden aan het gedrag van hun zoon. Er zijn hiermee geen bewijzen gevonden dat ouders een rol speelden in het stopproces doordat zij verbetering lieten zien in de wijze waarop zij hun zoon straffen. Ouders leken wel een rol te kunnen spelen in het stopproces doordat zij in staat waren hun opvoedingshandelen te verbeteren (zoals scherper toezicht en controle houden) al dan niet met behulp van hulpverlening. Daarnaast gaven jongeren aan dat de grootste rol van ouders in het stopproces bestond uit het bieden van onvoorwaardelijke steun, waardoor zij hun keuze konden doorzetten. Dit is in lijn met de bevindingen van Panuccio en collega's (2012, p. 156) waaruit bleek dat de steun een belangrijke rol speelt in het vasthouden van de gemaakte keuze om te stoppen. Vermoed wordt, zoals ook is aangetoond door Panuccio en collega's (2012, p.

156), dat steun van ouders een directe aanleiding kan vormen om te stoppen, maar dit komt niet uit de interviews naar voren; de jongeren gaven zonder uitzondering aan dat zij zelf besloten om te stoppen.

Tot slot werd gekeken of de combinatie van steun en motivatie noodzakelijk was om te stoppen met criminaliteit. Voorgaande hypothese wordt bevestigd door de in dit onderzoek gevonden resultaten. Alle stoppers hebben steun ervaren (van ouders of andere familieleden) en konden op reële en beredeneerde wijze aangeven waarom zij wilden stoppen. Ondanks dat veel niet-stoppers ook steun ervoeren ontbrak altijd de motivatie. Voorgaande betekende niet dat niet-stoppers geen voornemens hadden om te stoppen met criminaliteit, maar stelden hierbij vooral irreële eisen waardoor zij het daadwerkelijk stoppen onhaalbaar achtten. In lijn met het onderzoek van Sampson en Laub (2005) kan worden gesteld dat JVP's eerder weten te stoppen, als er sprake is van een combinatie van bewuste eigen keuze en steun uit het netwerk. De resultaten uit dit onderzoek doen vermoeden dat vooral motivatie hierbij doorslaggevend is, maar steun essentieel is om de keuze vol te houden.

Limitaties en implicaties

Gesteld kan worden dat er relatief veel en uitgebreide informatie verkregen is over een moeilijk benaderbare onderzoekspopulatie. Deelname was op vrijwillige basis waardoor er sprake is van *sampling bias*; mogelijk verschilden de kenmerken van de geïnterviewde JVP's van de niet-meewerkende JVP's, waardoor er een vertekend beeld ontstaan zou kunnen zijn. Op basis van JusDoc kan echter worden gesteld dat de groep niet-geïnterviewde JVP's zowel stoppers als niet-stoppers bevatte. Daarbij is het wenselijk om in toekomstig onderzoek ouders te betrekken en waar mogelijk ook van ouders informatie te verzamelen (bijvoorbeeld middels kinderbeschermings-onderzoeken van de Raad), om een betrouwbaarder beeld te krijgen van ouderkenmerken en het perspectief van ouders op de problematiek. Desalniettemin lijkt, met inachtneming van de genoemde beperkingen, de onderzoekspopulatie representatief voor Utrechtse JVP's. Doordat contextafhankelijke factoren een rol lijken te spelen in het verloop van crimineel gedrag, moet rekening worden gehouden met mogelijke verschillen wanneer wordt gegeneraliseerd naar JVP's buiten Utrecht. Daarbij zou het wenselijk zijn dat deze doelgroep over enkele jaren opnieuw wordt benaderd voor vervolgonderzoek, omdat het waarschijnlijk is dat het merendeel van de niet-stoppers op een later moment ook stopt. Verschil in motivatie en steun met betrekking tot de groep eerder gestopte JVP's zou onderwerp kunnen zijn van een vervolgstudie. Daarnaast dient te worden opgemerkt dat hoewel de Raad vrijwel alle ouders als pedagogisch onmachtig bestempelde, er een verschil

leek te bestaan in de mate waarin ouders wisten te profiteren van hulpverlening. Voorgaande is een kanttekening bij de veronderstelling dat ouders van stoppers in dezelfde mate pedagogisch onmachtig zijn als ouders van niet-stoppers. In vervolgonderzoek zou dit getoetst kunnen worden.

De centrale vraagstelling was in hoe verre ouders, in staat waren een positieve bijdrage te leveren aan het stopproces van hun zoon. Samenvattend kan worden gesteld dat de ouders van JVP'ers, ondanks de aanwezigheid van verschillende problemen in de gezinssituatie een rol kunnen spelen in het stopproces van hun criminele zoon. Deze rol is vooral ondersteunend van aard en lijkt nauwelijks een directe aanleiding te vormen voor delinquente jongeren om te stoppen met criminaliteit. Er bestonden geen verschillen wat betreft problemen in de gezinssituatie, ouders lijken een rol te kunnen spelen in het stopproces van hun zoon door negatieve opvoedingsfactoren aan te passen maar spelen ook een rol door het bieden van onvoorwaardelijke steun. Tot slot leek de combinatie van steun en motivatie noodzakelijk om voorgoed te stoppen met criminaliteit.

Literatuurlijst

- Bean, R. A., Barber, B. K., Crane, D. R. (2006). Parental support, behavioral control, and psychological control among African American youth: The relationships to academic grades, delinquency, and depression. *Journal of Family Issues*, 27, 1335-1355.
- Buist, K. L., Deković, M., Meeus, W., & van Aken, M. A. G. (2004). The reciprocal relationship between early adolescent attachment and internalizing and externalizing problem behaviour. *Journal of Adolescence*, 27, 251-266.
- Copeland, W., & Costello, E. J. (2010). Parent's incomes and children's outcomes: a quasi-experiment. *American Economic Journal of Applied Economy*, 2, 86-115.
- Connell, A. M., & Goodman, S. H. (2002). The association between psychopathology in fathers versus mothers and children's internalizing and externalizing behavior problems: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 128(5), 746-773.
- Deković, M., & Prinzie, P. (2008). De rol van het gezin in de ontwikkeling van antisociaal gedrag. In I. Weijers, C. Eliaerts (Eds.), *Jeugdcriminologie: Achtergronden van Jeugdcriminaliteit*, (pp. 218-247). Utrecht: Boom Juridische uitgevers.
- Doherty, E. E. (2006). Self-control, social bonds, and desistance: A test of life-course interdependence. *Journal of Criminology*, 44 (4), 807- 833.
- Ehrensaft, M. K., Wasserman, G. A., Verdelli, L., Greenwald, S., Miller, L. S., & Davies, M.

- (2003). Maternal antisocial behavior, parenting practices, and behavior problems in boys at risk for antisocial behavior. *Journal of Child and Family Studies*, 12, 27-40.
- Frijns, T., Finkenauer, C., Vermulst, A. A., & Engels, R. C. M. E. (2005). Keeping secrets from parents: longitudinal associations of secrecy in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 34, 137-148.
- Ganem, N. M., & Agnew, R. (2007). Parenthood and adult criminal offending: the importance of relationship quality. *Journal of Criminal Justice*, 35, 630-643.
- Haas, H., Farrington, D. P., Killias, M., & Sattar, G. (2004). The impact of different family configurations on delinquency. *British Journal of Criminology*, 44, 520-532.
- Hawkins, J. D., Herrenkohl, T. I., Farrington, D. P., Brewer, D., Catalano, R. F., Harachi, T. W., & Cothorn, L. (2000). Predictors of youth violence. *Washington DC: Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention*.
- Hoeve, M., Bubas, J. S., Eichelsheim, V. I., van der Laan, P. H., Smeenk, W., & Gerris, J. R. M. (2009). The relationship between parenting and delinquency: a meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37, 749-775.
- Johnson, W. L., Giordano, P. C., Manning, W. D., & Longmore, M. A. (2011). Parent-child relations and offending during adulthood. *Journal of Youth and Adolescence*, 40, 786-799.
- Kochanska, G., Barry, R. A., Stellern, A. S., & O'Bleness, J. J. (2009). Early attachment organization moderates the parent-child mutually coercive pathways to children's antisocial conduct. *Child Development*, 1288-1300.
- Krishnakumar, A., & Buehler, C. (2000). Interparental conflict and parenting behaviors: A meta-analytic review. *Family Relations*, 49, 25-44.
- Morizot, J., & Le Blanc, M. (2007). Behavioral, self and social control predictors of desistance from crime. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 23, 50-71.
- Nix, R. L., Pinderhughes, E. E., Dodge, K. A., Bates, J. E., Pettit, G. S., & McFadyen-Ketchum, S. A. (1999). The relation between mothers' hostile attribution tendencies and children's externalizing behavior problems: The mediating role of mothers' harsh discipline practices. *Child Development*, 70(4), 896-909.
- Palmer, E. J., & Hollin, C. R. (2001). Sociomoral reasoning, perceptions of parenting and self-reported delinquency in adolescents. *Applied Cognitive Psychology*, 15, 85-100.
- Panuccio, E. A., Christian, J., Martinez, D. J., & Sullivan, M. L. (2012). Social support,

- motivation and the process of juvenile reentry: and exploratory analysis of desistance. *Journal of Offender Rehabilitation*, 51, 135-160.
- Prinzle, P., Stams, G. J. M., Deković, M., Reijntjes, A. H. A., & Belsky, J. (2009). The relations between parents' big five personality factors and parenting: a meta-analytic review. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97(2), 351-362.
- Rohner, R. P., Kahleque, A., & Cournoyer, D. E. (2005). Parental acceptance-rejection: theory, methods, cross-cultural evidence, and implications. *Ethos*, 33 (3), 299-334.
- Sampson, R. J., & Laub, J. H. (2005). A life-course view of the development of crime. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 602, 12-45.
- Schroeder, R. D., Giordano, P. C., & Cernkovich, S. A. (2010). Adult-child parent bonds and life course criminality. *Journal of Criminal Justice*, 38, 562-571.
- Slomkowski, C., Rende, R., Conger, K. J., Simons, R. L., & Conger, R. D. (2001). Sisters, brothers and delinquency: evaluating social influence during early and middle adolescence. *Child Development*, 72, 271-283.
- Snyder, J., Cramer, A., Afrank, J., & Patterson, G. R. (2005). The contribution of ineffective discipline and parental hostile attribution of child misbehavior to the development of conduct problems at home and school. *Developmental Psychology*, 41, 30-41.
- Strohschein, L. (2005). Parental divorce and child mental health trajectories. *Journal of Marriage and Family*, 67, 1286-1300.
- Tollenaar, N., Dijk, J. van., & Alblas (2009). *Monitor veelplegers 2003-2006: Cijfermatige ontwikkelingen*. (WODC Fact sheet 2009-1), Den Haag: WODC.
- Van de Rakt, M., Nieuwbeerta, P., & Apel, R. (2009). Association of criminal convictions between family members: effects of siblings, fathers and mothers. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 19, 94-108.
- Van Drie, D., & Weijers, I. (2010). Wat doet jonge veelplegers stoppen met criminaliteit? *Proces, tijdschrift voor strafrechtspleging*, 1-9.
- Warr, M. (2007). The tangled web: delinquency, deception, and parental attachment. *Journal of Youth and Adolescence*, 36, 607-622.
- Weijers, I., Hepping, K., & Kampijon, M. (2010). *Jeugdige veelplegers*. Amsterdam: uitgeverij SWP.